

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3,
Negyedévre 1 frt 50 kr.
Egy szám ára 12 kr.

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 8 frt
Fél oldal . . . 4,
Negyed oldal . . . 2,
Ennél kisebb . . . 1,
Bélyeg külön 30 kr.

Szent karácsony ünnepén.

Oh hogyha szálló szárnyam volna,
S Tehozzád a magasba vonna,
Hol a kiterjesztet erősség
Hatalmadról zeng, égi Fölség!
Hol seregi a csillagoknak
Tündöklő orezádtól ragyognak,
Hol angyaloknak szárnya lebben,
S dicsérnek édes énekekben, —
Hol megváltottaid imádnak,
Mennyei zengésekkel áldnak
És mind harmóniába olvad
Ez a szent hang ott fent, a hol vagy
Uram! ha ottan térdepelve,
Megoldnék szolgáló gyöngye nyelve,
Hozzád szent számolyodra szállván:
Mi mély, mi tiszta volna hálám!

— Oh sziv, miért panaszolsz itten,
Nem adott-e szárnyat az Isten?
A hit sas-szárnyát, mit a lélek
Felöltve, tart jó Istenének
Magas trónjához, szent színéhez,
Hogy ott kitarja, a mit érez.
Annak, ki hisz, nyújt Isten enyhet,
S tömlőibe szed minden könnyet.

— Sziv, mit sovárogsz? Nincs-e szárnyad,
Hogy az egék-egét bejárjad?
Nem ad-e szárnyat az imádság,
E földön a legszebb kívánság?
Midőn magadat megalázva,
A lélek, salakot lerázva,
A magas Istenségbe mélyed,
S eltűnik e világ, ez élet,
Hivság nem hiv, nem bánt a bánat,
Nem leskelődik bűn utánad,

Körüled senki, semmi sincsen,
Csupán egy, a jóságos Isten,
S még mielőtt rebeagne ajkad,
Már tudja, mit kérsz és meghallgat:
Mi boldogság ez, oh mi édes —
Imádlak érte, oh Fölséges!

— Sziv, mire vársz? A menny már nyitva,
Ketté vált biboros kárpitja,
A földre szállt s a téli tájon
Tavaszdod nyílik, szép karácsony.
Kél az angyal szárny-lebbenése,
Mennyei seregek zengése;
Oh e magasztos, szent zsolozsma,
Világ, neked mi üdvöt hoz ma!
Ereje az erőtelennek,
Reménye a reménytelennek, —
Oh bänkódók vigasztalója,
Oh bűnösök nyugasztalója, —
Élet tusáján enyhe béke,
Özvegyek, árvák menedéke, —
Biztató válasz a panaszra,
Ég izenetje szebb tavaszra:
Oh szent vallás, ez vagy minékünk,
Legszebb, legdrágább nyereségünk.

— Ma született, áldott királyom,
Bölcsöd előtt keblem kitarom:
Add, hogy előtted leborulva,
Egész lelkemben megújulva,
A tiszta, boldog angyalokkal
Ajkamon együtt zengjen a dal:
Az Istennek a magas égben
Örök dicsőség s hála legyen,
S e földön itt, az ég alatt
Rékesség és jóakarati!

SÁNTHA KÁROLY.

A mennyország szállt ma le a földre.

— Karácsonykor. —

Elöttem áll az élet nagy piacza. Zsibongás, láрма, vásári zaj mindenfelé. Nincs egy talpalatnyi tér, melyet ember elfoglalva nem tartana; sőt minden kis helyért vad dulakodás, szinte élethalál harc folyik szakadatlanul. Ha kidől valaki a lét fenntartásért eszeveszettül folyó küzdelemben, vagy feltartóztathatatlanul magával sodorja az emberáradat, még illően el sem temetik, szeretettel meg sem könnyezik, már ott áll helyén küzdelemre készen gyermek, unoka, rokon vagy idegen, a kinek sikerül magáévá tenni a pillanatra megüült helyet. S ha még csak így volna, de sokan erőszakkal, vásáros társaik holttestein keresztül törnek maguknak utat, egyik a másiktól vagyont, életet rabol el és a helyére áll, míg Isten, a törvény vagy ismét emberkéz onnan félre nem löki. Azt mondják a legszerencsésebbnek, kinek a rögből mennél több jutott; annak homlokán ül a büszke gög, kinek a testén selyem, bársony suhog; arra tekint mind irigyelve sorsát, kinek a sátra magas palota s az rohan elől, kal már szava annak lehangosabb, a kinek kezéhez a legtöbb szenny és piszok tapad. Anyagi érdekteli élvhajászat és muló dicsőség! ez a jelszavad vásári tömeg. Ezeket hajszolod a nap világánál s az éj leple alatt. Mindenre van idő, mindent megcselekszel, muló tested imádásod tárgybálványod, de agyonra gyötört, elkinzott lelkednek pihenést nem engedsz. Éhezel jóllakva. A gyönyör serlege telve van előtted s mégis szomjúhozol. Bűnös tagjaidat bársonyba takarod, de bensőd meztelen; míg zsebedet s azon a földi hiúság drága köveit csillogtatod, mutogatod visszatartóan és szemérmetlenül, addig benned az isteni szikra, szelleme az Úrnak, elhagyatottságban, rongyokkal takarva, hideg kebled alján, mintha sírban volna; s míg újongsz kábultan élve özönében, addig lelked zokog, siratja szüntelen örök romlásodat. Kiacs, ha kell, testedért, tiltott utat, elrejtett mélységet nem tekint, nem ismer bűnös szenvedélyed, de hogy lelked szegény, szegényebb a nyomorult koldusnál, hogy árvább a szülőtlén árvánál: nem tudod, nem bánod. Nem féled az Istent, nem látod az emberben az embert, állati vadsággal rohansz arra, a kinek üzlete többet hozott, mint a mennyit az örült hajszában te megszerezhetted, nem rettegtet a tör, nem félsz a gyi-

loktól, öntestvérednek is a szívébe mártod, hogy pénzed legyen több, hogy jó vásárt csinálj.

Hát ez-e az ember, kit Isten a saját képére teremtett? Hát ez a megbomlott agyú, kiégett szívű vásári tömeg-e az Istennek népe? Nem és ezerszer nem! Ez a megbotlottak, az eltévelyedtek, a lelki halottak zagyva tömkelege.

Nézz oda, velem szemlélődő testvérem, utca sarokra, ott imádkozik halkán, alig hallhatóan egy szerencsétlen nyomorék, annak nincsen sátra, nincs védő otthona, nem vonszolja testének roncsait a vásárosok közzé, fél, hogy eltapossák, nem is vágyik oda, hiszen azok közé ő nem való. meghúzza ott magát az utca szegleten s ha jó egy ember, ki fillért dob elé s ráér megállni a szűkölködő előtt, lásd, annak arcán már az Isten képe van. Szemben a koldussal az utca más során reszkető tagokkal egy kis árva ballag, fagyos szél csapkodja, kinzó hideg marja, megkékült, megdermedt testét csak foszlányok takarják. Jószágos arcú nő érkezik melléje, az árvára tekint, annak sápadt arca, vonagló ajkai megragadják szívét, otthonába viszi, ételt ad eléje, meleg kályha mellé ülteti, kérdezi szomorú sorsáról, felöltözteti jó, meleg ruhácskába, hogy hideg ne érje, metsző szél ne bántsa s így bocsátja tovább. Lásd, e nő arcán már ott tündöklék az Isten képmása. Kicsiny kunyhóban, elerőtlenül, betegen fekszik az édes anya, körölte éhez, siró gyermekek, hasztalan mondják: kenyeret anyám! honnan adjon kis szenvedőinek kenyeret ő, ki maga is már oly régen evett, forró könny fut végig fonnyad: orcáján, fájdalmas nyögés, hörgő, mély sóhaj szive magzatának a bús felelet — a kenyér helyett. De nem, Isten képe ott is megjelen, a szeretet jótékony angyala oda is eljut, megeteti az éhes gyermekeket s vigasztalja a részvét szavával, enyhíti az irgalom újjával a szenvedő anyát. De Isten képenek mását találhatod ott is, a hol a családban jólét, megelégedés és béke lakik, a hol a sziveket szeretet uralja s a lármás világ helyett titkos kamrájukba vonulva lakóik, Istennel, csendben, lelkeiknek élnek; ott is, hol a szegénység kimondhatatlan nagy, de nagyobb a sziveknek nyugalma s a hitnek ereje; ott is, hol az ifjú sziveknek himpora: az ártatlanság és az istenfélelem; ott is, hol a házastársak között a legszentebb frigyet az Úr imádása áldja, szenteli meg; ott is, hol az élet lenyugovó napja hűséggel megtartott, becsülettel munkált mezőre néz vissza; a tudósnál, ha böl-

cseségének kezdete, fundamentoma az istenfélleme; a földmivesnél, ha az Úrral vet és ő vele arat; a kézmivesnél, ha műhelye nemcsak a munka, de az imádság háza is; a gazdagnál, ha keresi mindenekfelett az Istenországát; az elhagyatottnál, ha bizodalma Istenhez kötözi; a hatalmasnál, ha erejét Istenben leli s az üldözöttnél, ha menedéke, erős vára az Úr. Óh jaj, de mily kevés ezeknek a száma s amazoké milyen nagy, legió. Millió és millióra rug a vásári nép, kik az Isten képmását elvetik s kegyetlen kezekkel letépi homlokukról a lélek glóriáját.

Világ rabszolgái, élő-halott lelkek. szűnjék meg lárnátok! Küzdéstek helyére lépjen ma pihenés. Tekintetek csak föl a magas egekre, örök fényű csillag jó napkelet felől, fénye reátok hull, ragyogóan lelketekbe keresi az utat. Keressétek fel a betlehem-i jászolt, Istennek rajtatok meg nyugvó kegyelme, mérhetlen irgalma, örök szeretete ott fekszik szegényen, áhitatos csendben. Le az álarcczal, melyet arczotokra gonosztevő sátánkéz rakott öltözzétek fel a megtért új embert-hisz a Jézus értetek született, megváltástokért jött le testben a földre. Haljátok az angyal üdvözlését: Nagy örömet hirdetek ma néktek! Ki merne vásári lármával bele vágni az angyal szavába, ki merne a Jézus születése áldott, szent ünnepén túlharsogni oktalan lármával a betlehem-i jászolhoz hívó harang szavát.

Jertek, jertek, boruljatok le az áldott Jézus előtt! Látjátok, fenn az égen a hit, remény s szeretet csillaga tündököl s lenn a földön az Üdvözítő ártatlan, gyermekarca mosolyog a reá tekintőkre; fenn az ébredő új világ hajnalsillaga, lenn az örök élet áldó, boldogító napja ragyog szelid fényben. Óh jertek, jertek hát, hagyjátok el a bűnös világot s térjétek be a Jézus aklába! Az anyag szerelmét, a viszály szellemét űzze ki e szent nap bensőtök mélyéből. Lobogjon a szikra, melyet Isten oltott lelketekbe, magasan lángoló, izzó, örök lánggal. A mennyország szállt ma le a földre. Minden ház legyen hát betlehem-i szent hely s minden szív az Istennek bölcsője. Minden lélek szülessen ma újra, minden kebel fogadja be Jézust, az ő születése kegyelem záloga, örök élet adó, üdvösség kútfeje, mennyei örömök áldott szent forrása s az elvesztett isteni képmásnak újra megszerzője.

H.-Vécse.

KOVÁCS ANDOR
ev. lelkész,

A szászok igazsága.

Évekkel ezelőtt két izben is rámutattunk a „Prot. Egyházi és Iskolai Lap“ hasábjain a mi erdélyi szász testvéreink amaz „igazságára“, a melylyel vallásos egyházi állapotainkról koronként a német prot. sajtót ellenünk elárasztani jónak látják és annak idején az én szellemi vezéremet, Beyschlag halle-wittenbergi theol. tanárt is tölem elidegenítették. Rámutatott a szászok eme dicstelen és hazafiatlan szereplésére Dianiska András lőcsei lelkész is, s a hazai evangy. gyámintézet megbízásából ritka jóakarattal és alapossággal tájékoztatta a mi vallásos egyházi állapotainkról német prot. testvéreinket.

De a mi szász testvéreink maig sem nyugodnak és ferde és tendentiósus közleményeikkel — úgy látszik — tervszerűen és következetesen el akarják tőlünk, hazai lutheránusoktól vonni a németországi Gusztáv-Adolf-egyesületnek eddig hálásan tapasztalt jóindulatát. Ime „a szászok igazságának“ egy újabb példája!

A Lipesében nov. 23-án megjelent „Chronik der christlichen Welt“ 47. számában „Aus Ungarn und Siebenbürgen“ ez. alatt egy hosszabb közlemény jelent meg, a melynek reánk vonatkozó részét hiven ismertetjük a következőkben:

A ki manapság — úgymond — képét akarja nyújtani a magyarországi vallásos-egyházi életnek, annak a kath. egyházzal kell kezdenie, — mert „hierzulande ist katholisch thatsächlich „Trumpf.“ Rómának a magyar kormányra való befolyása mindenha nagy volt, de napjainkban úgy látszik még növekedőben van. Bizonyítja ezt az a különleges állás, a melyet a kath. egyház nálunk a legfontosabb kérdésekben elfoglal. A gymn. tanári állások kvalifikációjánál épúgy, mint a papok és tanítók javadalmazásának emelése körül a kath. egyháznak előjogokat biztosít az állam. Nem csuda tehát, ha napról-napra merészebb és követelőbb alakban lép fel. A jezsuiták körülbelől 1 év óta a sóha vissza nem vont Mária-Therézia-féle kir. placetum ellenére nagyobb arányokban telepedtek le, és intensiv propagandájukkal szitják mindenfelé a türelmetlenség tűzét. Ez újjáébredt pápaszellem egyik jele az, hogy Majláth gróf gyulafehérvári püspök a minap „az erdélyi püspök“ czimének követelményével lépett fel, hogy ezzel is dokumentálhassa, hogy egyedül ő a valódi

püspök és csakis az ő egyháza a valódi egyház, míg a többiek csak megtüretnek.

S ez még csak kezdete a dolognak. Rómának újjáébredt hódító kedve még határozottabb alakot öltött. Így Kolozsvárt, Segesvárt és Szebenben egy ciklus misszioprédikálást rendeztek, a melynél a protestánsokkal szemben a legvakmerőbb és legtürelmetlenebb szellemben léptek föl. S még ez sem volt elég. A huszárhadnagyból rövid időn püspökké avanciroztatott Majláth püspök egy csodatevő kolozsvári Máriakép 200 éves jubileuma alkalmából „a róm. kath. hívők általános óhajára és épülésére“ „vallásos demonstrációt“ rendezett, a melyen okt. 22. 27. napjain tartott ünnepein és processióin a nagyváradi bitoros érsek, s a székesfehérvári és kassai püspök is megjelent. A pápa áldását küldte és 7 évre szóló búcsút rendelt el „az egyház felmagasztalására és az eltévedtek visszatérésére.“ S hogy e fanatikus püspöknek demonstrációja valóban „provokáció“, abból is kitűnik, hogy helyül épen Kolozsvárt választotta, mely városnak 32,000 lakosából csak 14,000 a kath. hívő és azt a Kolozsvárt, mely székhelye a második állami együletnek s a magyar „kultúregyletnek.“

Im ez a kép, ez a keret, mely erdélyi szász testvérünk további tudósítására az alkalmat szolgáltatta. Kövessük csak tovább az ő tudósításszerű fejtegetéseit.

Ilyen provokációk látára — mondja egészen helyesen — ideje volna, hogy az összes magyarországi protestánsok egységesen védekezzenek ez attentátummal szemben Sajnos azonban — így érvel tovább, — ez nem lehetséges, „mivel a német (értsd szász) és magyar protestánsoknak együttes haladásáról utóbbiaknak tüzes nemzeti chauvinismusa miatt nem lehet szó.“ Magyar hazafiságunk tehát itt egyszerűen „tüzes nemzeti chauvinismusnak“ van bélyegezve. Majd így folytatja: köztudomású ugyan, hogy több németországi kiváló és befolyásos lelkész (bizonyára Frickét és Pankot érti!) jobban rokonszenveznek a „positív“ hitvallású magyar protestánsokkal, mint „a liberális“ erdélyi szász törzsrokonokkal, — azt hisszük azonban, hogy sajátságos valami lehet az a „positív keresztyén hívő hitvallás“, a melylyel jól meg tud férni a nemzeti chauvinismus. Mert hogy ez a magyar protestánsoknál a legnagyobb mértékben van meg, igazolja nemcsak az ő viselkedésük a szegény

(sic!) tót protestánsokkal szemben, hanem az ő vak gyűlöletük minden ellen, a mi német. S itt a Prot. Egyházi és Iskolai Lap jelen évfolyamának márcz. 12. számára való hivatkozással bizonyosággal még megemlíti, hogy „az ofenpester (sic!) Lehrkörper“ a német nyelv kiküszöbölését határozta volna el az iskolákból. Mi magyar protestánsok tehát ellenségei volnánk a németeknek, a kívül való vallásos egyházi és irodalmi összeköttetéseinket pedig ápoljuk mind e napig szeretettel és hűséges buzgalommal a szászok hazafiatlan vádaskodása daczára és ellenére!

S a magyar prot. egyháznak ez a németellenes viselkedése nem egyedül álló jelenség. Ismétlődik az evangéliomellenes módon minduntalan. Im az Egyetértés tudósítása szerint dr. Baltik Frigyes ev. püspök egyházi látogatást tett e nyáron a nógrádi esperesség egyházközségeiben. A tudósítás a legfőbb súlyt arra fektette, hogy ez a látogatás a nagyobbára tótokból és németekből álló egyházkerület magyarosításának szolgálatában állott volna, „mivel a püspök a visitáció alkalmával az egyes egyházközségekben tartott istenitiszteleteken kizárólag magyarul prédikált. Nesze neked Baltik püspök, ha magyarul prédikálsz, erdélyi szász testvéreink szerint már „magyarisátor“ vagy, ki „inkább tekintesz hazafias dicséretre, mint gyülekezeteid lelki érdekeire!“

Igy hát az egykoron tótnak hirdetett Baltik püspök sem kerülhette el a „magyarisátor“ szép megtiszteltetését, a melylyel a szászok igazsága illeti e tudós és bitbuzgó ev. püspökünket a tájékozatlan német prot. testvérek előtt. Ennyire talán ő maga sem volt elkészülve. Mert hát eddigelé csak Zelenka püspök volt a külföld előtt a „magyarisátor!“

De ezzel a tudósítónak valótlan állításai még véget nem érnek. Legvakmerőbbek a következő állításai: „Jellemző ez az állás, a melyet a magyar protestánsok a német nyelvű (értsd erdélyi szász) protestánsokkal szemben az egyetemi tanulmányozás tekintetében elfoglalnak. Tudvalevőleg az erdélyi szászok ev. egyházuk és nemzetiiségük eddigi fennállását nagy részben annak köszönhetik, hogy a lelkészi pályára készülő ifjaik a német egyetemeken készülnek elő hivatásukra. Ez itt sokaknak a magyar prot. hitsorsosok közül is, a kiknél tudvalevőleg feljebbvaló „ihr Volks-

tum, als ihr Glaube, — szálla a szemükben. — mert különben érthetetlen az, hogy miért nyújtanak segítséget ahhoz, hogy az erdélyi szászoknak a német egyetemek látogatása lehetlenné tétessék, és ezzel „ein Schlagbaum aufgerichtet werde gegen die ausländischen Seelsorgererzeugnisse.“ S itt tudósítónk még az „Erdélyi Prot. Lap“ 28. számára is hivatkozik a tilalom beigazolásáról, holott az 1866. 14. t. cikk által jóváhagyott erdélyi vallási törvény megengedi a külföldi egyetemek látogatását.

Ennél vakmerőbb valótlanságot alig mutat fel a szászok igazsága. Ugyan kiesoda tiltja meg nekik a németországi prot. egyetemek látogatását? maig is fenntartjuk és ápoljuk a német prot. theológusokkal való szellemi összeköttetéseinket, a német prot. theológiából és egyházi irodalomból táplálkozunk a szószéken, a katedrán és az irodalomban, ösztöndíjainkkal elősegítjük és buzdítjuk a külföldre való járást és szívesen látjuk és támogatjuk a külföldön való tanulmányozást. És aztán, nem szedik e el előlünk ifjaink rovására p. o. a halle-wittenbergi egyetemen az erdélyi szászok a nekik nem szóló magyar ösztöndíjakat? Ott magyarok ők is, idebenn pedig léptenyomon vádaskodnak. Vagy talán ahhoz ne legyen joga a magyar államnak, hogy nyelvének írásban és beszédben való ismeretét ne kívánja meg azoktól az ifjaktól, a kik egykoron az ő kultúrájának szolgálatában kell hogy álljanak? Erre törekszünk mi itt Eperjesen is évek óta erdélyi szász diákjainknál!

Valóban ismételtlen ki kell jelentenem, hogy rút hálátlanság az erdélyi szászok részéről német testvéreink tájékozatlanságára vádat építeni, különösen akkor, mikor ők tudvalevőleg maig is aránytalanul nagyobb egyházi segélyben részesülnek a magyar állam részéről, mint a többi ev. vagy ref. egyházkerületek. Mi magyar hazafiak a nemzetiségeket nem bántjuk, nyelvüket a templomban és az iskolában meghagyjuk; csak annyit kívánunk meg tőlük, hogy a magyar állam ellen ne szóljanak és ne irjanak, az állam nyelvét megismerni pedig tartsák legelső hazafias kötelességüknek. De ne feledjék egyúttal azt sem, hogy hazánkban csak a magyar nemzeti protestantismusnak van helye, még ott is, hol templomainkban más nyelven imádjuk istenünket. S a ki ennek ellene szegül, s a magyarságot egyszerűen nemzetiséggé degradálja, s

a többi kisebbségben lévő s erőben és intelligenciában hanyatló nemzetiségekkel egy színvonalra helyezi, az jó hazafi és az édes haza jó barátja nem lehet. Nem tanította-e meg arra Virchow is az erdélyi szászokat a Honterus-ünnepély alkalmával? Tanulják meg a szászok az állam nyelvét; ismerjék el a nemzeti fogalmat is jelző magyar faj ezeréves államalkotó erejét; ápolják istenadta tehetségükkel a közös haza ügyét iskolában és egyházban egyaránt, s akkor béke lesz e hazában az egész vonalon. Mi magyar lutheránusok többnyelvűségünk mellett is ezt tesszük, ép azért evangéliumi és hazafias úton vagyunk egyaránt. Örök dicsősége, s e mellett a história a tanunk, a mi prot. egyházunknak, hogy eminens vallásos-erkölcsi és irodalmi céljaival egyúttal a magyar nemzeti eszmét is hiven szolgálja, a melylyel különben (már a reformáció óta össze van forrva. Csakis ezen az úton lehet szó a magyarországi és erdélyi szász protestánsok együttes és sikeres küzdelméről a pápás veszedlemmel szemben! S csak a vak nem látja, mennyire szükség volna napjainkban „auf ein Zusammengehen aller Protestanten Ungarns.“

A szászok ez újabbi vádaskodása is tanulságul szolgálhatna nekünk arra, a mit én már annyiszor hangsúlyoztam, hogy a jövőben gondosabban ápoljuk és fejlesszük a német prot. külfölddel való egyházi, irodalmi és sajtóügyi összeköttetéseinket!

(Eperjes.)

DR. SZLÁVIK MÁTYÁS.

Válasz.

A 34. számban azt kérdi valaki: „kényszeríthető-e valaki [az [egyházmegyei özvegy-árva-intézetbe járulékaiknak befizetésére, illetőleg arra, hogy ilynemű intézeteknek tovább is tagja maradjon? Nem kényszeríthető, ha kilépését kellő formában bejelenti, s természetesen le is mond az intézetnél őt megillető jogokról. De kívánatos és tanácsos, hogy tagja maradjon, hiszen az egyetemes lelkészi nyugdíjintézet még nem adhat a lelkész özvegyének és árváinak elegendő segítyt, jó azt pótolni az egyházmegyei intézet segítségével.

*

A 34. számban az a kérdés volt fölvetve: megtagadható-e az olyan egyéntől az úrvacsorája

s megtagadandó-e, a ki gyermekeit a r. kath. vallásban nevelteti?

Én nem tagadnám meg. Az úrvacsorájában az ember bünbánatát fejezi ki, s bűnbocsánatnak akar részesévé lenni. Ez az ő egyéni ügye. Más ügy az, ha gyermekét r. kath. vallásban neveli. Hát az megbocsáthatatlan bűn? Ugyan hát ha országos törvények szerint köteles is abban nevelni?! A bűn bocsánata, a bűnös megítélése nem a lelkész dolga, joga és kötelessége.

BELFÖLD.

Szeptember hónapban evang. menyasszony r. kath. vőlegénnyel 14 esetben az apa, 7 esetben az anya, evang. vőlegény r. kath. menyasszonynyal 7 esetben az apa, 11 esetben az anya vallása javára kötött egyezséget; egyezséget nem kötöttek 71 esetben.

Templomszentelés. A libetbányai ev. egyház, mely még a reformatió idején keletkezett s legrégebbi egyházaink egyike, buzgó lelkésze Lukács Pál és tevékeny felügyelője Lehotzky Nándor ösztönzésére 1891. évben kezdett alapot gyűjteni avulásnak indult famenyezetű s a hívek befogadására szűknek bizonyult régi templomának megfelelő újjáalakítására. Minthogy a nagy költséget igénylő átalakításhoz nem volt az egyháznak pénze, a szép terv megvalósítását a közeli jövőben remélni nem lehetett. De Isten megáldotta a jó igyekezetet s a buzgó hívek forró óhaját rövid idő alatt teljeseledéshez jutni engedé.

Libetbánya nagyközség 1896 ik évben a milenium emlékére 6000 frtot adományozott az egyháznak, hogy azt templomalapjához csatolja. Utóbb a nagyközség ezen nagylelkű adományát újabb 6600 frtnyi segélylyel pótolta. A hívek között külön e célra eszközölt gyűjtés 1267 frtot eredményezett. Ehez Hudecz sz. Ullrik Mária kegyes özvegnő 200 frttal, Lehotzky Nándor egyházi felügyelő 100 frttal, Surina Pál gondnok 60 frttal járult. Ezenkívül dr. Osztróluczky Miklós orsz. képviselő s egyhm. jegyző 100 frtot, Sebő község (az egyház filiája) 100 frtot, Kohn Jakab (izraelita) 50 forintot juttatott az egyháznak temploma felépítésére. Továbbá az egyház azon tagjai, kik mint gyári munkások a z.-brézói, kigarami és libetbányai vasműveknél keresik kenyerüket — számszerint 153 — keresményüknek bizonyos százalékát önként lekötötték a templom javára s így közel 1000 frtot áldoztak a szent célra, melyben a z.-brézói fogyasztási szövetkezet is 60 frtot juttatott. A jó ügyszőgyámintézetünk is hozzájárult filléreivel.

Ily kedvező körülmények között a libetbá-

nyai egyház már a folyó évben hozzáláthatott a nagy munkához s Isten különös segítségével góth izlésben formált, tetszetős új templomát, szép magas tornyával 23.000 frtnyi költséggel fel is építette nemcsak, hanem 2750 frtért kitűnő új orgonát, 711 frtért harmadik új harangot, 208 frtért diszes csillárt s új keresztelő medenczét is szerzett és 300 frtért megfestetést Stollmann Andor ügyes ecsetjével a besztercebányai oltárkép mását. A csinos oltárt Révay Béláné úrnő 40 frt értékű terítővel látta el, a hajadonok pedig 16 frtért szőnyeget szereztek az oltár elé s a szószékre diszes terítőt és a szent edényekre takarót himeztek. Az áldozatkészségben való ezen nemes verseny tehette csak lehetővé, hogy a templomépítés terve oly rövid idő alatt megvalósult.

Az új templom felszentelése november 26-án nagy ünnepélyességgel ment végbe, mely alkalommal az egész vidék összesereglett, hogy részese legyen az egyház örömnepének, úgy hogy a tágas iztenháza megiegt a szorongásig. Az ünnepélyen jelen volt az egyházmegye érdemes felügyelője Csipkay Károly m. kir. közig. bíró is, továbbá ott volt az ünneplő közönség soraiban dr. Répási Mátyás megyei alispán, dr. Osztróluczky Miklós orsz. képviselő, Polónyi János kir. tanácsos, Tomcsányi Gyula kir. erdőtanácsos, Bende László főszolgabíró és rokon más hitfelekezteűek is.

Az ünnepély reggeli 9 órakor kezdődött, a mikor harangzúgás mellett a hívek hosszú sora elindult az iskolától s bevonult az új templomba. A felszentelést remek beszéd után Svehla Gusztáv főesperes végezte, mellette fungáltak Bakay Péter ocsovai lelkész s egyhm. jegyző és Risz János vámosi lelkész. Az után Lukács Pál helyi lelkész a szószékből hatásos beszédet tartott, melynek végeztével felsorolta a templom javára nyújtott adományok hosszú sorozatát. Végül Vitális Gyula zólyom-lipcei lelkész a presbyberiumnak kiszolgáltatta az úr sz. vacsoráját és Kovács Daniél felső lehotai lelkész a kereszttség szentségében részesített négy újszülöttet.

A lélekemelő templomi ünnepély után az egyház vendégeit fényes lakomával tisztelte meg, melynél az első felköszöntőt Csipkay Károly egyhm. felügyelő mondotta ő Felségére. Este sikerült táncmulatság képezte az egyház örömnepének záradékát.

Lukács Pál lelkészt éz Lehotzky Nándor egyházfelügyelőt méltán elismerés illeti a templomépítés nagy munkája körül kifejtett sikeres buzgalmukért és dicséret illeti a lelkes híveket is, kik a szent célért oly példásan versenyeztek az áldozatkészségben, de példaként említendő Libetbánya nagyközség nemesen gondolkodó előljárósága is, mely a vallásosság ápolására készséggel nyújtotta hathatós anyagi támogatását (12.600 frt)

s lehetővé tette, hogy Libetbányán oly díszes templom hirdesse Isten dicsőségét. Hirdesse is időtlen időkig a hivek lelki üdvére! V.

Az adventisták apostola Erdélyben új vallásszekta van keletkezéskorban, a hetedik napi adventisták neve alatt. Az új vallás, mely Angolországban, Belgiumban, Hollandiában és a keleti országokban, de legfőképpen az Egyesült Államokban igen sok hívet számlál, vallásdogmaiban inkább hasonlít az izraeliták vallásos felfogásához. Az ótestamentumot tartják minden vallásos kérdésben az egyedül mértékadónak és a vasárnap helyett is a szombatot tartják ünnepnapnak, amelyen minden munkától és hetköznapi foglalkozástól még nagyobb szigorral tartózkodnak, mint maguk a zsidók. E szekta egyik Amerikából kiküldött apostola, egy J. T. Huenergardt nevű fiatal ember Erdélyben, legtöbbször Fogarason próbált szerencsét, hol sikerült is neki a szászok közül sok hívet nyerni az új hitelveknek. Fogarásról Nagyszébenbe tette át hadiszállását, de az ottani szászok közt már kevesebb szerencsével operált, de ez nem kedvetlenítette el a fiatal apostolt. A magyarok közt is akarván hódítani, nagy buzgalommal nekifeküdt a magyar nyelv tanulásának s már annyira elsajátította, hogy magyar közönség előtt magyar nyelven tartja előadásait. Huenergardt egy idő óta Kolozsvárott tartózkodik, hol minden kedden, pénteken és vasárnap este bibliai tanításokat tart a kömáli-utban fekvő Sze-féle házban,

Herzog „Reálencyklopédiájának“ diszkötésű 2 ik kiadásának egy példánya, mely eredetileg 216 márkába került, 60 frtért eladó. Fölvívjuk rá a könyvtárak vagy egyesek szives figyelmét. Az eladó nevét és lakását megmondja lapunk szerkesztősége. Ára két részletben is törleszthető.

A bodóhegyi gyülekezet ez év tavaszán lebontotta 100 éves templomát, melyet az idő nagyon megrongált és a mely a buzgó hiveket, kik a gyülekezet szórványos fekvésénél fogva, nagyobb részt messzünnen jönnek az istenitiszteletekre, befogadni képes nem volt. Helyébe a meghagyott csinos tornyon kívül egészen új templomot épített, nagyobb, szebbet amaz elsőnél. Midőn megkezdették az építést, volt ugyan néhány forint megtakarított pénzük, mely most, hogy a templom megkészült és csaknem egy krajczárig ki van fizetve, még érintetlenül megvan; de volt nagy buzgóságuk, mely élő tőke körülbeül húsz-ezer forintot kamatozott ez esztendőben. Kalapot kell — mondá a választókerület képviselője Szécsényi Tivadar gróf — emelni e buzgó nép előtt; többször láttam e nyár folytán, hogy egy szegény ember toltá felfelé a hegyen két tehénkáját, melyek néhány téglát, kevés homokot

vontattak maguk után — a templomépítéshez. És daczára annak, hogy az építési anyagot több órányi távolságból kellett összehordani, az egész építkezés alatt a munka csak egyszer szünetelt két óráig azon okból, hogy anyag nem volt kéznél. Ha ment az üzenet, hogy rajtatok a sor, a gazda ember az ekéből fogta ki marháit és ment velök gyülekezeti közmunkára. Időtlen időkig fogja az evangéliumnak hegyen épült ezen vára hirdetni a jelen nemzedék buzgóságát. Hegyen épült város e templom és messze ellátszik a Mura völgyébe, le Zalavármegyébe.

Nagy volt e buzgó népnek, az egész vendvidéknek öröme, midőn kerületünk püspöke kilátásba helyezte, hogy daczára a nagy távolságnak és a zordon téli időnek, el fog jönni az új templom felavatására, mert a kötelesség, úgymond, télen is parancsol. Folyó deczember hó 9 én érkezett meg a főpásztor az esperes és a szombathelyi gyülekezet lelkészének kíséretében Grácz felől Regedébe, hol — miután a regedei evangélikus lelkész már Spillfelden üdvözölte volt — a bodóhegyi gyülekezet részéről a felügyelő, a muraszombati gyülekezet felügyelője, az arany érdemkeresztes Berke János tótkeresztúri lelkész és a bodóhegyi gyülekezet tanítója fogadták. Az ország határánál a járás első tisztviselője és a muraszombati lelkész üdvözölték a püspököt, körülöttük állottak a vendvidéki gyülekezetek lelkészei s számos hivek. A menet — élén 15—20 tagból álló banderiummal, mely tollas pörge kalap, piros mellény, bő újjú patyolat inge, fehér gyolcs bő gatyája által szépen festett, de jól meg is ülte a lovat — 20 kocsiból állott. Elindulását mozsárlövészek jelezték, melyekre a közeli falvakból és a távolabbi Bodóhegyről üdvölvések válaszoltak. Általában minden községben, a melyeken a menet keresztülvonult, mozsárágyuk telepe volt felállítva — óvatosságból kellő távolságban az úttól, — itt-ott egy egy lampion s egyéb ékiteményekkel. Egy község, sajnálom, hogy fel nem jegyeztem nevét, egész határára végig fenyőfákat ültetett az út hosszant jobbról-balról egymástól pár méternyi távolságban. Az önkéntes tűzoltóság minden községben kivonult és mellettük a fatu örege apraja! Szerűházán, hol egyébiránt fehérbe öltözött leányok a püspöknek virágcsokrot nyújtottak át, iskola vizsgálat tartatott és a püspök a kis vend nebulok magyar feleleteivel nagyon meg volt elégedve. Az igazság kedvéért meg kell jegyezni, hogy tanulmányaikról magyar nyelven csak a harmadik évfolyamtól kezdve számoltak be a tanulók, az első s második évfolyambelieknek könnyen érthető okokból el lőn engedve az examen. Bodóhegyen a lelkész üdvözölte a főpásztort, fehér ruhás leányok virágokat hintének útjára, a nagy sokaság pedig, mely jobbról-balról állott, ismételten kiált vala éljent! — Délután a

kerület országos képviselője tett látogatást a paplakon, (a melyb- egvébirant éven át többször is betér, ha útja Bodóhegyen keresztül viszi,) üdvözölte a püspököt és megígérte, hogy másnap el fog jönni családjával együtt, hogy örüljön az örülőkkel.

Másnap d. e. tisztelegtek a püspöknél a járásbiróság, a szolgabiróság, a tanítók, a jegyzők és a muraszombati izraelita hitközség küldöttsége. Pont 9 órakor kezdődött a felavatási istentisztelet, melyre a tágas templom zsúfolásig megtelt, sőt daczára a kedvezőtlenre változott időnek, annyian voltunk, hogy soknak nem vala helye bent a templomban. A templomot ékesen szóló püspökünk avatta fel remek beszéddel, megható imával, kiindulva abból, hogy örömnep derült reánk, mivel a reformáció óta a bodóhegyi gyülekezet sok küzdelmen ment át, ma szabadon vallhatja hitét, levonta ebből a következtetést, hogy Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz; a benne való boldogító hitet, e hitnek gyümölcsét, a szeretetet ápolni vannak rendeltetve a templomok, e célra avatja fel ő is a bodóhegyi gyülekezet templomát. A szószékről az esperes buzdította a híveket (Efez. 2. r. utolsó versei alapján,) hogy építtessenek szent templomná az Urban a próféták és apostoloknak alapján, melynek szegletköve a Krisztus. Legyenek szorgalmatos buzgó hallgatói az igének a templomban és cselekvői kint az élet mezején. A nép anyanyelvére való tekintettel, mert az öregek és a nők kevésbé értik a magyar nyelvet, vend nyelven prédikált és imádkozott a helybeli lelkész, kinek fáradhatatlan tevékenységét nem lehet eléggé méltányolni. Az egyházi cselekvények is vend nyelven lőnek elvégezve. Szerencsés véletlennek, vagy tapintatos intézkedésnek köszönhetni-e, de nagyon jó volt, hogy az úrvacsorázók hosszú sora nem nyújtotta a templomi ünneplést, a midőn máskor nem tartozik a ritkaságok közé 3—400 gyónó adventi vasárnapon, most az Úr vendégei csak egy asztallal voltak, de képviselve köztük mind a két nem és az ifjú, a térfi és öregkor!

Pont délben vége lett az istentiszteletnek, félórára reá kezdődött az ünnepi ebéd, melyen a közelebről-távolabbról jött értelmiség vett részt, köztük gr. Szécsényi Tivadar országgyűlési képviselő családjával, az esperességbeli papok, több felügyelő, tanító, a járásbiró, szolgabiró, a regedei gyülekezetnek és (passive) a muraszombati izraelita hitközségnek képviselője. Miután a püspök áldomást mondott a legelső magyar emberre, következett a felköszöntők egész sora. Az egész sor kedves fogadtatásban részesült, nagyon nagyon tetszett azonban a két utolsó, az egyik, melyben a püspök megígérte, hogy jövő tavasszal ismét megjön a jó vend nép közé egyházlátogatásra, és a másik, melyben „ez alkalomra“ Szé-

csényi Tivadar gróf meghívta vendégeiül a „jelenvalókat mind.“ — Három órakor szánra ült a püspök kíséretével együtt és szeretjük hinni, útja kedves emlékeivel és szerencsésen érkezett vissza Pápára. r. e.

A süvetei ág. hitv. evang. egyházban advent III-ik vasárnapján iktatta a megválasztott fiatal lelkészt, Bendik Jánost Bartholomaeidesz László alesperes úr, Petrenkó János kövi i és Balczó Lajos jolsva-taploczai lelkészek segédkezése mellett hivatalába. Az eszme gazdag iktató beszéd, a melyben gyönyörű, élénk színekkel volt a jó lelkipásztor képe kifestve; a beiktatott lelkésznek bemutatkozó, Luk. ev. IV, 18. alapján megtartott, ugyancsak a hű lelkipásztor hivatására vonatkozó s szépen, szónoki lévvel előadott beszéde a zsúfolásig megtelt nagy templom hallgatóságára mély és kellemes benyomást gyakorolt. Az istentisztelet végeztével a paróchián közebed volt, a melyen az esperességi özvegyárva-intézetre 2 frt 80., a süvetei kápláni alapra 1 frt 60 krt gyűjtöttek.

Új egyházmegye. A folyó 1899. évi június hó 20 án tartott bács-szerémi egyházmegyei közgyűlés jegyzőkönyvének 7-ik pontjában beleegyezését adta ahhoz, hogy a szerémmegyei egyházak, a zsinati törvény 80. §. alapján, külön egyházmegyévé alakuljanak, a többi horvátországi egyházak bevonásával s a magyarhoni bányakerület egyházi főhatósága alatt s e végből felkérte a kerületi és egyetemes egyházi közgyűlést, hogy az elválást s a külön egyházmegyévé alakulást jóváhagyni méltóztatnék. A bányakerület elnöksége f. é. november 25-én kelt rendeletével a szükséges utasításokat megadván, a bács-szerémi egyházmegye elnöksége a szerémmegyei egyházakat f. é. december 13 ikára rendkívüli közgyűlésre hívta egybe, mely közgyűlésen az új egyházmegye tényleg és hivatalosan megalakult és a „horvát-szlavon ág. hitv. evang. egyházmegye“ nevet vette fel, egyúttal kimondatván, hogy az új egyházmegye 1900. évi január 10-én közgyűlést tart, melyen Belohorszky Gábor bácsi főesperes az akkoráig törvény-szerűleg megválasztandó tisztviselőket be fogja iktatni. Igen nagy örömet okozott nevezett főesperes abbéli kijelentése, hogy az új egyházmegye részere a horvát-szlavon országos kormánytól 10,000 frtnyi sabventió iránti kérvényét beadta.

Kérelem. A rendelkezésemre bocsátott fohászgyűjteményt Isten segítségével a legközelebbi jövőben véglegesen rendezni szándékozom. Az egyházi költségvetet kultiváló nagytiszteletű lelkész urakat bizalommal kérem, hogy gyűjteményem számára még esketési és halotti suspiriumokat küldeni kegyeskedjenek. Tisztelettel Nagy Lajos ev. lelkész Szent-Antalfán Zalavármegyében.

Brocskó Lajos protestáns árvaházi igazga-

tónak nov 26-án adták át nagy közönség jelenlétében a koronás arany érdemkeresztet, melylyel őt 25 évi működése alkalmával tüntette ki a király. A szép ünnepélyen sokan megjelentek az árvaház régebbi növendékei közül is, s azok háláját és tiszteletét Geduly Lajos újpesti evang. lelkész tolmácsolta szép beszédben. Régi tanítványok, barátok, kartársak ajándékokkal, levelekkel, táviratokkal üdvözölték az ünnepet.

A „Sárospataki Lapok“ sajtópörében az ítélet fölmentő lett. De ez a fölmentő ítélet igen súlyos vád az előbbi kormány és emberei eljárása ellen! Azonfelül nagy tanulság, hogy az igazságszolgáltatás is alkalmazkodik a politikai divatokhoz.

Felhívás előfizetésre.

Tisztelettel kérem lapunk olvasóit, méltóztassanak az előfizetést megújítani, s a lapot a lelkészek, felügyelők pártolásába ajánlani.

VERES JÓZSEF.

IRODALOM.

Alkotmány. Azon alkalomból, hogy a valósággyi miniszter a lelkészi fizetések kiegészítésére póthitelt kért: ilyenformán okoskodik egy vidéki olvasó: „Ime, beteljesedett, hogy a liberális állam a nemkatholikus lelkészek kongruájára iránt mily atyai figyelemmel, előszeretettel, lelkesedéssel viseltetik, de az is nevezetesen, hogy ezen figyelemből és lelkesedésből a katolikus népnek és papságnak nem jut semmi. (Dehogy nem, nézze meg az állami költségvetést! Miért nem panaszkodik a r. kath. főpapság ellen, mely évek óta húzza-halasztja a kiegészítést, míg maga bőségben úszik.) Ha a nem kath. papság az állam közadópénztárából kihúzza egy félmilliót, jog és igazság szerint ugyanannyit, vagy még többet ki kell utalni a kath. papság kongruájára is, minden vonakodás nélkül. (Helyes az okoskodás: hanem más oldalról: ha az állam a közjavakból kihúzott a r. és g. kath. stb. papság számára sok milliót érő birtokot és javadalmat: ugyan olyan arányban részesítse a prot. egyházakat is, minden vonakodás nélkül. És ha a r. kath. papnak 800 frtra egészíti ki a fizetését, egészítse ki ennyire a prot. papét is, s azonfelül adjon neki annyit, a mennyire szüksége van egész családjára eltartására és gyermekeinek illő nevelésére — minden vonakodás nélkül.) De itt azt mondhatná valaki: a katolikus papságnak nincs szüksége kongruájára az állam pénztárából, míg a felekezetek szegények. (A mint hogy igaz is.)

Szemben a közös adópénztárral, nincs szó gazdagságról vagy szegénységről, de szó van először is és végre is igazságról. (Ez is helyes. Az igazság pedig az volna, hogy ha a r. és g. kath. és g. kel. egyházak kapnak az államtól terjedelmes birtokokat, kapjanak a prot. egyházak is. És ha p. o. Budapest, mint kegyúr épített templomokat, tart papokat, tanítókat a r. kath. egyháznak, lakosai közadójából, azok a lakosok pedig más vallásuk is: tegye a város ugyanezt a más egyházakkal is, építsen nekik templomokat, iskolákat, fizesse papjaikat, tanítóikat, — minden vonakodás nélkül. És ezen állítások igazságát ismerje el a cikkíró is — minden vonakodás nélkül; az igazságot ne csak akkor keresse, mikor a r. kath. egyháznak akar belőle hasznot kimagyarázni, hanem akkor is, mikor esetleg más egyháznak is javára szolgálna az. Ez az igazság!)

Protestáns egyházi és iskolai lap.

„Hogy a jövő olyan legyen, a minőnek a protestantizmus minden hű fia óhajtja, az a jó Isten segítő kegyelme mellett főleg mitőlünk, emberektől függ. Tegyük félre azokat, a melyek elválasztanak és egyesüljünk abban, a mi fő és mindent befoglaló: az igazi keresztyén hitbuzgóságban. Sokfelől ostromolt szent hitünk, igaz evangéliumi vallásunk, kegyetlenül megviselt anyaszentegyházunk közös védelme és együttes építése elég nagy munkamezőt, elég védeni és építeni valót nyújt arra, hogy e közös területen békésen kezdet fogjunk, serény közmunkára buzduljunk s a ránk bízott erkölcsi és anyagi talentumokat ne engedjük gyümölcsözetlenül heverni. Ne feledjük korunk nagy történeti tanulságát, hogy a XIX. században csak a munkás, a buzgó egyháznak és intézményeknek áll a világ; ott az oktató példa a szivós romanizmusban és a fúrge szektákban. Az álmos, az elernyed, a közönyös egyházak csak sorvadnak és összebb összebb zsugorodnak. A legszebb eszme, a legüdvösebb terv is csak holt ige és papir intézmény, ha lelkes apostolokban és öntudatos munkásokban testet nem ölt. A szunnyadó erőket eleven erőkké, életető erőkké csak élő hitbuzgóság teheti az egyházban. Az egyének fölbuzdulásán, az erők megelevenedésén fordul meg korunk nagy egyházi kérdése.“

Magyar állam. „Meg kell hagyni, hogy Németország, daczára, hogy ott a protestánsok uralkodnak, sokkal konzervatívabb az erkölcsi törvényeket érintő dolgokban, mint sok kath. ország, hol a szabadkőművesség és a zsidóliberalizmus irányzata jutott uralomra. Bizony nagyon meglehetnének elégedve, ha a túlnyomó részben kath. Franciaország és Olaszország, vagy szűz Mária országát képező hazánk katolikusai csak részben is olyan konzervatívok tudtak volna lenni, mikor olyan fontos morális kérdések rendezéséről volt szó saját országukban, mint milyenek Németor-

szág vezető protestáns elemei. Ime az új német polgári törvénykönyv, mely jövő év január hó 1-én lép hatályba, több nehézséget gördít a válás elé, mint a jelenleg érvényben lévő törvény. Tekintettel, hogy a házasság élethossziglan kötött s mindkét házafél által aláírt szerződés, mindkét szerződő félnek jogában áll tehát azt követelni, hogy teljes integritása megóvassék: a polgári törvény nem ad helyet, mint adott a porosz Landrecht, a kölcsönös beleegyezés vagy összeférhetetlenség alapján indított válási keresetnek, sőt a gyógyíthatatlan testi hibát sem ismeri el válási oknak. Az új törvény szerint csak a gyógyíthatatlan elmebaj lehet ok a válási kereset megindítására, válni pedig egyáltalán csak akkor lehet, ha a házasfelek egyikére súlyos vétség bizonyul. Az új törvény kimondja, hogy a házasfelek közül bármelyik akkor kérheti a válást, ha a másik házafél már három év óta elmebeteg s a betegség oly mértékű, hogy gyógyulásra kilátás egyáltalán nem is lehet. A törvény megköveteli, hogy az egészséges fél a válás után is gondoskodjék a beteg élelmezéséről. Az új törvény négy abszolút válási okot ismer el: a házasságtörést, a bigamiát s a természetellenes immoralitást, az elhagyást és ha az egyik házafél a másik életére tör. Az elvált asszony férje nevét viselheti, de ha tetszik, saját nevét is használhatja. Ha az asszonyt itéli a törvény vétkesnek, a férj eltilthatja nevének viselésétől. A gyermekekhez minden jog a nem vétkes félt illeti, élelmezésükhöz azonban mindkét fél köteles hozzájárulni. Ha mindkét fél vétkes, a hat éven alóli fiúgyermekek és a leányok gondozása az anya kötelessége; a hat éven felüli fiúgyermekekről az apa tartozik gondoskodni. (Tehát a M. Á. beismeri, hogy a protestáns uralom alatt levő Németországban az erkölcsi törvényeket nagyobb figyelemben tartják, mint a r. kath. Francia és Olaszországban. De hát miért bélyegezi akkor a pápa a protestantismust „métély“-nek, „méreg“-nek, miért nem nevezi ennek a maga népét?! Mellékesen megjegyezhetjük azt is, hogy a magyar házassági törvény, mely ellen annyit küzdött a r. kath. egyház, lényegében megegyezik ezen német törvénnyel, melyet ilyen dicsérettel mutat be a M. Á.! Tudomásul vesszük az elismerést! Nem is a nép erkölcsét félti a pápa és a clerus a protestantismustól, hanem a maga hatalmát és jövedelmi érdekeit.)

A socialismus. A socialismus nem oly modern fogalom, mint sokan gondolják. Egyidős az államrendek kialakulásával. Minden államrend pyramis alakban épül fel. A felső osztályok az alsók nagyobb tömegén állanak. S az alsók ősidőktől fogva nehezen viselik ezt a terhet. A Nilus völgyében az ősidők elnyomottainak sóhaja vegyült a szélbe, könnyeik peregtek a folyóba; Hellast rabszolgázongások riasztgatták meg; Rómában nemesak egyszer volt secessio; Spartacus gladia-

tor- és rabszolgázadása sem egyedül áll. Róma urai a plebs terhei voltak, nem egyszer valóban zsarnokai, de birodalmakat hódítottak e népnek, az általok gyűjtött vagyont visszaadták neki ingyen ellátásban, közünnepekben, játékok rendezésében, földosztásban. Vagyonuk nemzeti vagyon volt, mely megaranyozta a római nevet. S a plebs mindannyiszor belátta, hogy a különböző osztályok egy nagyobb egységben egyesülnek, melynek osztályharczai fölött a nemzeti nagyság geniusza érintetlen főségben lebeg. Ebben a folytonos belátásban, ebben az egymással való harc csendes kiegyenlítésében rejlik Róma államalkotó, jogrendszerző ereje. Az erős nemzeti érzés, s az osztályok érdekei közösségének biztos tudata teremtette meg s óvta meg végzetes válságtól birodalmukat. Erről a római társadalomról és birodalomról szól a Nagy Képes Világtörténet III. kötete, melyből most jelent meg egy új rész a vállalat 47 ik füzetében. Az egész mű 12 kötetből fog állani. Egy kötet ára 8 frt, megrendelhető minden hazai könyvkereskedésben, s havi részletfizetésre is. Révai Testvérek. Irod. Int. Rt. (Budapest, VIII., Üllői-út 18. sz.) Évenként 4 kötet jelenik meg.

Debreczeni protestáns lap. „Nem mulaszthatom el, hogy meg ne említsem itt azt a fényes Mária ünnepélyt, a melyet a püspök okt. 26 án Kolozsváron rendezett. Az ünnepély rendezésére alkalmat adott annak a csodás Szűz Mária képnek kétszáz éves fennállása, a mely könnyeket hullatott s számtalan csodát mivelt. Mindebbe meg semmi beleszólásunk sem volna, mert reánk a dolog nem tartozik, de igenis van beleszólásunk abba a pásztorlevélbe, a melyet a püspök az ünnepélyt megelőzőleg néhány héttel kibocsátott. Ebben a többek között a következőket mondja: Tüntetés akar lenni ez az ünnepély a mai vallástalan kor ellen; a ki hat napon át járul a szűz képéhez hat évre bűnbocsánatot nyer; tüntetés akar ez az ünnepély lenni a hitetlenek ellen s alkalom az eltévelyedettek megtérítésére.“ Ki ne látná át, hogy az utóbbi kifejezés a protestánsokra vonatkozik, a kik közül különösen Kolozsváron előhívott jezsuitáival mindenáron térítgetni akar, sőt nagyobb siker érdekében — úgy hirlük — ide akarja áttenni lakását is. Hogy az ünnepélyt annál fényesebbé tegye, meghivta arra Schlauch, Meszlényi, Bubic, Steiner és Wolafka püspököket is. A mint tudom, ezek közül különösen Schlauch egyáltalában nem akart egy oly kép tiszteletére rendezett ünnepélyen megjelenni, a melyet a mikolai oláhoktól vettek el a katolikusok, hogy ezután nem az oláhoknak, hanem nekiék könnyezzen. Az ünnepély egyébiránt sehogy sem felelt meg a túl agilis főrendező vérmes reményeinek. A világi előkelőség egészen visszavonult ezen középkorba illő ünnepélytől, s egyáltalában nem vette igénybe a nagylelkű püspök bűnbocsánatát. A mi pedig az

ünnepély főcélja volt: a tömeges áttérítés, most az egyszer egyáltalában nem sikerült. Szóval Majláth ez ünnepélylyel fiaskót vallott.“

Mennyei szövétnék. Vallásos elmélkedések és imák. Irta Baksay Dániel. Második javított kiadás. Budapest, kiadja Kókai Lajos. 1900.

Az én imáim. Imák és elmélkedések prot. lányok és fiatal hölgyek számára, írta b. Barkóczyné Dömök Antonia, m. kir. áll. fels. leányisk. igazgatónő. 2 dik javított kiadás. Budapest Kókai Lajos. Ára vászonkötésben 1 frt, fekete bőrben 1 frt 50 kr., chagrin bőrben 2 frt 50 kr.

TEMETŐ.

Iglói dr. Szontagh Miklós.

Általában hallatszik a panasz, hogy korunk emberei egyoldalúságban szenvednek. Különösen a természettudósok sorában találkoznak sokan, kik csakis szakmájukat magasztalják és vallás és egyház iránt közömbösök ha csak nem ellenséges indulatunk.

Halottunk e szép összhang embere volt. Természettudós és egyszersmind a vallás és az egyház buzgó apostola is, azt tapasztaljuk egész élete folyamában is

Ő 1845-ben született Alsó-Kubinban. Már tanuló korában fűvészkedett és mint gymnazista az „Österreichische Botanische Zeitschrift“ című folyóiratba írt 1863-ban Árvamegye, 1864-ben pedig Sopronmegye flóráját adta ki a bécsi állat, növénytani társulat évkönyvében. 1869-ben a kir. magyar természettudományi társulat újjáalkotásában vett részt és a „Természettudományi Közöny“ növénytani rovatának vezetője volt 1873-ig. 1883—1885. „Tátra vidék“ czimen heti lapot adott ki a tátrai hegység felkutatása és ösmertetése céljából. 1889-ben „Tátra Kalauzt“ szerkesztett, mely 1896-ban német és magyar nyelven új kiadásban jelent meg, mint a Tátrának legkimerítőbb monographiája. Nem említem számos cikkeket, melyek a Kárpát-egyesület évkönyveiben és más folyóiratokban jelentek meg.

A természeti tudományok szolgálatában a balneológiai, klimatológiai és vizgyógytudomány teszi vizsgálódásainak szaktárgyát, szívesen csatlakozván a rokon törekvésű egyesületekhez, nevezetesen a balneológiai, természettudományi a Kárpát- és Turista együlethez, igen gyakran azokban vezérszerepre és elnöki tisztre hivatva és méltatva.

A tudomány ily alapos mivélése azonban még nem elégíti ki törekvő szellemét. Ő mint gyakorlati orvos is kiváló szerepet játszott, hol Abbazziá-

ban, hol a Tátra a vidék üdülő betegek vidékei. Nemcsak, mint gyógykezelő orvos legjobb hirben állott, de az orvosi irodalmat is gazdagítá számos műveivel, melyek közül legkiválóbbak: „Tüdőbetegek gyógyítása az alhavasok védek tájon;“ „Tüdővészések hydrotherapeutikus kezelésével;“ „A hideg víz alkalmazásának helyre és kúra;“ „Tüdővérzések gyógyítása“ pl.

Tudományos és gyakorlati orvosi czéljainak megvalósítására 1875-ben Uj-Tátrafüredet alapította. Zord, pusztá helyen: villa mellett keletkezett legdiszesebb alakban, oly tündérszépességű teleppé fejlődvén ki a nagy-szalóki csúcs alján, mely párját ritkítja és hogy uraink gyűlhelyeivé lett, kik ezen irányban eddig csak a külföld alpesi vidékeit keresték föl. Még az utolsó időben ezen tuscutumát egy gyógyintézettel-saratórium kiegészíté, melyben a betegek télen át is üdülést és gyógyulást találnak.

Már ezek is egész embert és egész emberi erőt igénybe veszik. Dr. Szontagh még azonkívül az egyház szolgálatának is szentelé drága idejét, nem kimélvén erőt, időt és anyagi áldozatot ev. vallásának érvényesítésére. A tátraaljai egyházmegyének közel 20 éven át volt gondos egyházfelügyelője, ki szeretettel és ügyességgel vezette az egyházmegye hajóját. A nagy-szalóki egyház őt tisztelte meg egyházfelügyelői hivatallal jól tudván, hogy az ő bölcsapintatára mindenkor számitani lehet. Zsinatra érdemesebb tagot Szontaghnál az egyházmegye nem küldhetett. A tiszai ev. kerület elnöki széke Péchy Tamás halálával, megüresedvén, ő lett a helyettes felügyelő 1898-ban. Az új-tátrafüredi ev. diszes templomcska az ő fáradozásának, anyagi áldozatának és kitartásának köszöni eredetét és létét. Ha emberek hallgatnának ezen szent hely kövei beszélnek és hirdetnék az elhunyt érdemét az ev. egyház körül. Ő Fensége is méltatta bokros érdemeit, kitüntetvén őt a kir. tanácsos czimével és rangjával.

Kár, hogy ezen áldásos élet már 56-ik évében ez évi decz 2-án megszűnt lenni. A temetés f. é. decz. 6-án délután 3 órakor Uj-Tátrafüreden ment végbe. A koporsó az érintett kápolnában volt elhelyezve, mely számos szép koszorúban és feliratokban, valamint fekete színű draperiákban diszelt. Oly búsan szólottak Ő- és Uj-Tátrafüred templomjai, midőn a számos gyászoló közönség a templomba bevonult, tűzoltók sorfalai között, melyek Gerlachfalva, Uj-Leszna és Nagy-Szalókból sereglettek össze. A templomban szónokoltak meghatottan Zelenka Pál püspök úr, felderítvén tevékeny, önfeláldozó életének egyes mozzanatait. Azután ecset elé Bartal batizfalvi lelkész meleg szavakban a boldogult érdemeit az egyház, a család, a szenvedő emberiség és a tudomány körül. Mig végre Schönvizner főesperes mély

megindulással megáldotta. A gyászolók könyei között a drága halottat. Dr. Papp Samu a balneologiai egyesület nevében meleg szavakban búcsuztatta el az érdemes tagot. Közbe-közbe megszólalt a nagy-szalóki négyhangu férfiének. Azután megnyílt a kápolna alja és a drága halott áldáskívánatokkal elhelyeztetett a kriptába.

A Magas-Tátra ormai ködös szomorú hófátyolban oly búsan tekintettek legjobb barátjukra és a gyászoló seregre, mintha azt akarták volna megszűnti: Beh kár, hogy oly korán megszűnt dobogni a legnemesebb szív! Áldott emlékezte az egyházban s minden érző szívben örökké fog élni!

Ki kedveseinek emlékében él,
Nem halt az meg, csak elutazott,
Halott csak az, kit elfelejtenek

Szepes-Bélián, 1899. decz. 8.

WEBER SAMU.

ÜZENETEK.

Cs. G. Köszönöm; a legközelebbi számban megjelenik. — **L. K.** Köszönöm az elismerést és bátorítást; meg vagyok győződve, hogy hiven tolmácsoltam azok felfogását, a kik jó evangélikusok és jó hazafiak egyszerre akarnak lenni. — **A. I.** Köszönöm a tudósítást, de helyszüke miatt nem közzölhetem egész terjedelmében.

Pályázat.

A s.-a.-újhelyi (Zemplénmegye)

missiói lelkészi

állomás megüresedvén, erre pályázat hirdettetik. — A kellően felszerelt kérvények 1900. január 6-ig az **alulirt főespereshez Debreczenbe** küldendők, ki az érdeklődőknek készségesen ad tájékoztató felvilágosítást úgy a javadalom, mint a teendők felől.

Debreczen, 1899 december 16.

Materny Lajos

főesperes.

71. 2—1

Pályázat.

Oldalam mellett a

missionariusi lelkészi állás

betöltendő. A missionarius kötelessége: Kisegítő lelkészi működés főképp a diasporákban és a püspöki irodai teendők körüli segédkezés. Javadalmazása az egyetemes gyűlési határozat szerint **800 frt évi** díjazás és **400 frt lakbér s úti átalány.** A folyamodványok 1900. évi január 15-ig hozzám küldendők, annak kijelentésével, mely nyelven képes a pályázó az evangéliomot hirdetni.

Balassa Gyarmat, 1899. decz. 14.

Dr. Baltik Frigyes.

dunáninenei püspök.

1—1

Pályázat.

Az eperjesi ág. h. ev. I. egyház polgári leányiskolájánál egy újonnan szervezett

kézimunka tanítónői

állomás betöltendő. Pályázhatnak ipar- és kézimunkából képesített ág. h. ev. tanítónők. A megválasztott egy próbaév sikeres betöltése után fog véglegesített. Kötelessége az elemi és polgári leányiskolában heti 22 órában a női kézimunka minden nemét, esetleg ezen óraszámom belül más tantárgyat is tanítani s azért más szakokra is képesített pályázók előnyben részesítettek. Javadalmazása évi **500 frt** fizetés és **100 frt lakbér.** Az állomás 1900. évi februárho 1-én elfoglalandó. A kellően és a pályázó fényképével is felszerelt kérvények 1900. január 15-ig **ifj. Draskóczy Lajos** lelkészhez **Eperjesre** küldendők. 72. 2—1.